

JADWIGA SZYMAŃSKA

Politechnika Warszawska

**ANALIZA EKONOMICZNA
PRZESTRZENNEGO ZRÓŻNICOWANIA
POZIOMU ROZWOJU KRAJÓW I REGIONÓW
UNII EUROPEJSKIEJ**

Abstract: Economic Analysis of Spatial Diversity of European Union Countries and Regions' Development Level. Economic analyses of the spatial diversity of the development levels of EU countries and regions seek to answer questions about the efficiency of the EU Cohesion Policy and about the directions of its future changes. They also enable the verification of the possibility of fulfilling the EU aspiration of competing for the position of the global leader in modern social and economic development.

One of the main aims of EU Regional Policy implemented in the 1970's was the reduction of development differences between particular regions. It presented a chance for less developed regions. According to forecasts, the wide span in development levels was to decrease visibly (Grosse 2009).

However, thirty years into the implementation of the regional policy and an increasing funding thereof, the economic and social inequalities in Europe remain significant. They have deepened largely after recent enlargements of the community. The wealth of the richest member state, Luxembourg, measured in *per capita gross domestic product (GDP)*, is seven times stronger than that of the poorest country, Romania 43% of EU production is generated in an area that constitutes only 14% of its territory, in a pentagon stretching between London, Hamburg, Munich, Milan and Paris. The area is inhabited by approximately one third of EU citizens. (*Praca na rzecz regionów* 2008).

Comparisons between particular countries point at a big differentiation scale not only between the wealthiest and poorest, but also within each of the groups.

Highly differentiated is the **level of unemployment** in particular EU member states. The unemployment level in 2009 was over five times higher in Spain than in the Netherlands. Similarly, the indicators of **labour effectiveness per employee** and **percentual share of R&D expenditures in GDP** vary significantly, above all between EU-12 and EU-15 countries.

It should be noticed that the indicator of the percentual share of R&D expenditures in GDP is generally low throughout the European Union. It reached 1.9% in 2009, in contrast to the expected target of 3% in 2010, as established in the Lisbon Strategy. Only Finland (3.73%) and Sweden (3.75%) have met the target. In most EU-12 countries the indicator hardly exceeds 1%.

At the regional level, differences are even more significant, with Inner London being the wealthiest region with a *per capita* GDP standing at 343% of the EU-27 average. The poorest region is Severozapaden in Bulgaria, at 28% of EU average. Out of the 270 EU regions (NUTS 2), 15% exceed 125% of

the EU-average *per capita* GDP, while 24% stand below 75% of that average. In 2008, the concentration of the latter was highest in Poland, with 15 such regions.

The regional unemployment rate and the **regional share of R&D expenditures in the GDP** (in percents) also demonstrate a higher diversity than the respective country-level indicators.

The spread between the lowest and highest unemployment rates in EU regions reaches around 22.9 percentage points, against 14.6 percentage points at country level.

27 (10%) out of 270 EU regions spend more than 4% of their GDP on Research & Development. Over 40% of all EU expenditures is concentrated in those research-intensive regions, situated in Germany, UK and Scandinavia. At the same time, in many EU regions R&D expenditures remain low, not exceeding 1% GDP.

The vast economic and social inequalities between particular countries and regions constitute a significant barrier to the development of the European Union. They occur despite the implementation of a cohesion policy and increased funding thereof. Hence, today's cohesion policy of the Union must search for new solutions in order to solve inner problems effectively and to face the ever-growing global competition.

Wstęp

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju krajów i regionów Unii Europejskiej było bezpośrednią przyczyną stworzenia polityki spójności. Politykę tę definiuje się jako: *zmniejszenie różnic w poziomie życia i rozwoju gospodarczego między najbiedniejszymi i najbogatszymi regionami państw członkowskich* (Gołębicka, Grewiński 2003).

Przekonanie o konieczności prowadzenia działań na rzecz zwiększania spójności społeczno-ekonomicznej Europy na poziomie międzynarodowym zostało zarysowane już w Traktatach Rzymskich z 1957 r. Jednak dopiero w połowie lat 70. XX w. Europejska Wspólnota Gospodarcza, poprzednik Unii Europejskiej, zaczęła aktywnie angażować się w politykę spójności. Kiedy w 1975 r. powołano Fundusz Rozwoju Regionalnego zwiększyły się możliwości realizacji polityki spójności. W miarę upływu czasu przyjmowanie do Wspólnoty kolejnych krajów o różnym poziomie rozwoju powodowało zwiększanie się rozpiętości między poszczególnymi regionami wchodzącymi w jej skład, co doprowadziło do intensyfikacji działań na rzecz zwiększania spójności na obszarze wspólnotowym. Zapoczątkowano bezpośrednią redystrybucję środków między lepiej i słabiej rozwiniętymi regionami Wspólnoty (*Ocena...*2010). Była to szansa dla regionów słabo rozwiniętych. Oczekiwano, że rozpiętości w poziomie rozwoju regionów będą się zmniejszać zauważalnie (Grosse 2009).

Obecnie polityka spójności jest drugą po polityce rolnej najważniejszą polityką Wspólnoty. Uznano, że wspomaganie zrównoważonego wzrostu gospodarczego na całym terenie (wszystkich krajów członkowskich) UE wymaga najpierw wyrównania różnic rozwojowych między poszczególnymi krajami i ich regionami, tak aby podstawy do długofalowego wzrostu gospodarczego zostały stworzone również tam, gdzie dochód na osobę jest najniższy. W tym sensie, polityka spójności ma przyspieszać i ułatwiać procesy **konwergencji** realnej między regionami (*Ocena...* 2010).

Kryzys gospodarczy ostatnich lat, który dotknął wiele państw Unii, w tym także liderów wzrostu gospodarczego, takich jak Litwa, Łotwa i Estonia oraz Irlandię – wzór transformacji gospodarczej – skomplikował i zaburzył procesy konwergencji, jakie są efektem polityki spójności, w tym także proces zmniejszania różnic przestrzennych w krajach i regionach. Stworzył też zupełnie nowe wyzwania dla Wspólnoty.

Według opinii Komisji Europejskiej wyrażonej w *Strategii Europa 2020*. „Obecny kryzys gospodarczy nie miał w czasach naszego pokolenia precedensu. Nieprzerwany postęp pod względem wzrostu gospodarczego i rosnącego zatrudnienia, towarzyszący nam przez ostatnie dziesięciolecie, został zaprzeczony – PKB skurczył się w 2009 r. o 4%, produkcja przemysłowa spadła do poziomu z lat 90-tych, a 23 miliony osób (czyli 10% aktywnej zawodowo ludności UE) jest bez pracy. Kryzys był szokiem dla milionów obywateli i ujawnił pewne fundamentalne słabości naszej gospodarki” (*Strategia Europa 2010*).

Komisja Europejska przygotowała w 2010 r. *Strategię Europa 2020* pokazującą drogi wyjścia z kryzysu i mającą przygotować europejską gospodarkę na wyzwania następnego dziesięciolecia. Komisja określiła trzy najważniejsze czynniki wzrostu, których realizację zapewnią konkretne działania na szczeblu unijnym i krajowym: **wzrost inteligentny** (zwiększenie roli wiedzy, innowacji, edukacji i społeczeństwa cyfrowego), **zrównoważony** (produkcja efektywniej wykorzystująca zasoby z jednoczesnym zwiększeniem konkurencyjności) oraz **sprzyjający integracji społecznej** (zwiększenie aktywności zawodowej, podnoszenie kwalifikacji i walka z ubóstwem) (*Strategia Europa 2010*). Biorąc pod uwagę współczesne uwarunkowania rozwoju krajów UE można powiedzieć, że kryzys gospodarczy może przyczynić się do zniwelowania efektów konwergencji w niektórych krajach i regionach, ale też pojawia się szansa na osłabienie negatywnego efektu kryzysu na skutek wdrożenia *Strategii*.

Niewątpliwie analizy ekonomiczne przestrzennego zróżnicowania poziomu rozwoju krajów, i regionów Unii Europejskiej służą odpowiedzi na pytania o skuteczność unijnej polityki spójności oraz kierunków jej zmian w przyszłości. Odpowiedzi na te pytania nabierają obecnie większego znaczenia w związku z kryzysem gospodarczym oraz dyskusją o kształcie polityki spójności po 2013 r. Szczególnie, że mamy do czynienia z sytuacją, w której bogate kraje, takie jak Niemcy i Wielka Brytania są zainteresowane zmniejszeniem środków finansowych na politykę spójności.

1. Kraje Unii Europejskiej – najbogatsi, najbiedniejsi

Jedną z istotnych barier rozwojowych UE są duże gospodarcze i społeczne nierówności między poszczególnymi krajami i regionami. Zjawisko to występuje po 30 latach stosowania wspólnej polityki spójności i zwiększania nakładów na jej finansowanie. Obecnie ponad jedną trzecią budżetu UE przeznaczają się na instrumenty finansowe polityki spójności, czyli na Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Społeczny (*Praca na rzecz regionów 2008*).

Nierówności te pogłębiły się znacznie po ostatnich rozszerzeniach Unii. Najbogatsze państwo członkowskie, Luksemburg, jest siedmiokrotnie zamożniejsze pod względem **PKB na jednego mieszkańca** od państwa najuboższego – Rumunii (*ibidem*). Porównania między poszczególnymi krajami pokazują dużą skalę zróżnicowania nie tylko między najbogatszymi i najbiedniejszymi, ale także wśród każdej z grup. Na przykład PKB na mieszkańca w Luksemburgu, w 2009 r. (PPS) wynosiło 63 900 €, średnia dla UE-27 – 25 000, w Holandii – 36 700, w Polsce – 14 300, natomiast w Bułgarii – 10 400, a w Rumunii – 10 500 (*Eurostat* 2009).

Dane zawarte w tab. 1 pokazują, że nowe państwa członkowskie, a także Grecja i Portugalia w 2009 r. osiągały PKB na mieszkańca poniżej średniej UE – od 98% na Cyprze do 42% w Rumunii. Podobnie sytuacja kształtowała się w latach poprzednich (*Raport EoRPA* 2008). Występuje więc wyraźna różnica między bogatymi krajami (13 krajów z grupy UE-15) i biednymi o niższym poziomie rozwoju.

43% produkcji UE powstaje na terenie stanowiącym zaledwie 14% jej obszaru w pięciokątnej utworzonym przez Londyn, Hamburg, Monachium, Mediolan i Paryż. Mieszka w nim zaledwie ok. jednej trzeciej ludności UE (*Praca na rzecz regionów* 2008).

Bardzo dużym zróżnicowaniem charakteryzuje się również **poziom bezrobocia** w poszczególnych krajach Unii. Stopa bezrobocia w 2009 r. wynosiła od 3,4% w Holandii do 18% w Hiszpanii przy stopie 8,9% dla EU-27. 17 krajów osiągnęło stopę bezrobocia poniżej średniej unijnej. W tym przypadku zróżnicowanie nie występuje w podziale na kraje EU-15 i EU-12. W ciągu ostatnich kilku lat obserwujemy znaczny spadek stopy bezrobocia w takich krajach, jak: Polska – z 19% w 2004 r. do 8,2% w 2009, Słowacja – z 18% do 12%, Bułgaria z 12,1% do 6,8% czy Niemcy – z 9,8% do 7,5%. Bezrobocie wzrosło natomiast w Hiszpanii z 10,6% w 2004 r. do 18% w 2009 r., Irlandii z – z 4,5% do 11,9% czy Łotwie – z 10,4% do 17,1% (*Key Figures on Europe* 2011).

Analizując zjawisko bezrobocia należy zauważyć, że w 2009 r. w związku z kryzysem gospodarczym stopa bezrobocia w UE-27, która spadała przez kolejne 4 lata wzrosła o 1,9 pkt proc. w porównaniu z 2008 r. (*ibidem*).

Natomiast, wyraźny podział na kraje UE-15 i UE-12 przedstawiają wskaźniki: **produktywności pracy na zatrudnionego oraz procentowy udział wydatków na B+R w PKB**. Wszystkie kraje UE-12 osiągały wskaźniki produktywności poniżej 100%, gdy UE-27=100. Wynoszą od 86,1% na Cyprze do 36,4% w Bułgarii. Z pozostałych krajów jedynie Portugalia osiąga poziom 70,6%. Kraje będące w czołówce to Luksemburg – 160% oraz Irlandia – 134%.

Udział wydatków na B+R w PKB jest jednym z mierników innowacyjności gospodarki kraju lub regionu. Obrazuje on potencjał wzrostu gospodarczego i konkurencyjność określonej jednostki przestrzennej. Wydatki na B+R w UE-27 rosły między 2003 a 2008 r. średnio o 3,3% osiągając poziom 237 mld €. Przy czym cztery kraje: Niemcy, Francja, Włochy, Wielka Brytania razem wydają ponad połowę ogólnych środków Unii przeznaczanych na B+R. (*Science...* 2011).

W 2009 r. udział wydatków na B+R jako procent PKB wynosił dla UE-27 1,9%. Był to wynik nieadekwatny do celów Strategii Lizbońskiej, która zakładała, że w Unii Europejskiej w 2010 r. wskaźnik ten osiągnie poziom 3%. W *Strategii Europa 2020* przedłużono czas osią-

Tabela 1

Kraje Unii Europejskiej - podstawowe wskaźniki gospodarcze

Kraje	PKB na mieszkańca PPS (EU=100) 2009 r. ¹	Stopa bezrobocia w %, 2009 r. ²	Produktywność pracy na zatrudnionego (EU=100) 2008 r. ³	Udział wydatków na B+R w PKB 2008 r. ⁴
EU 27	100	8,9	100,0	1,90
Austria	122	4,8	113,3	2,67
Belgia	116	7,9	124,6	1,92
Bułgaria	43 (2008)	6,8	36,4	0,49
Cypr	98	5,3	86,1	0,46
Czechy	46,8	6,7	72,3	1,47
Dania	118	6,0	101,0	2,72
Estonia	63	13,8	67,3	1,29
Finlandia	111	8,2	109,5	3,73
Francja	107	9,5	120,9	2,02
Grecja	93	9,5	102,2	0,58
Hiszpania	104	18,0	104,8	1,35
Holandia	130	3,4	115,3	1,67
Irlandia	128	11,9	134,1	1,43
Litwa	53	13,7	61,4	0,80
Łotwa	49	17,1	51,1	0,61
Luksemburg	267	5,2	160,8	1,62
Malta	78	7,0	87,6	0,54
Niemcy	116	7,5	107,4	2,63
Polska	61	8,2	62,8	0,61
Portugalia	78	9,6	70,6	1,51
Rumunia	42 (2008)	6,9	47,6	0,58
Słowacja	72	12,0	78,8	0,47
Słowenia	87	5,9	84,0	1,66
Szwecja	120	8,3	111,5	3,75
Wielka Brytania	116	7,6	110,6	1,88
Węgry	63	10,0	74,4	1,00
Włochy	102	7,8	108,1	1,18

Zródło: ^{1,2,4} Key Figures... (2011), s. 21, 73, 167.

³ Key Figures... (2010), s. 27.

gania wymaganego poziomu wskaźnika o kolejne 10 lat. Biorąc pod uwagę, że takie kraje jak Japonia – 3,44% nakładów na B+R w PKB w 2007 r., Korea Płd. – 3,21%, USA – 2,76 (2008 r.) (Science... 2011) wyprzedziły Unię Europejską należy zadać pytanie, czy cel przyjęty w nowej Strategii pozwoli Unii zajmować pozycję światowego lidera gospodarczego?

Wśród krajów Unii w 2009 r. tylko Finlandia (3,73%) i Szwecja (3,75%) przekroczyły zakładany poziom omawianego wskaźnika. W krajach UE-12 wskaźnik ten kształtuje się na

bardzo niskim poziomie. W większości krajów z tej grupy nie osiąga nawet poziomu 1%. Do wyjątków należy Słowenia (1,66%), Czechy (1,47%) oraz Estonia (1,29%). Kraje o najniższym wskaźniku to: Słowacja (0,47%) i Bułgaria (0,49%).

Według wielu specjalistów w Unii istnieje bardzo wyraźny i utrzymujący się od dłuższego czasu podział między krajami z północno-zachodniej a krajami z południowej i wschodniej części kontynentu w zakresie innowacyjnej gospodarki i skali inwestycji w badania rozwojowe. Podział ten ma również odniesienie do kryterium wydajności (Grosse 2009).

Przyczyny dużej różnicy między wydatkami krajów UE na B+R a innymi krajami są znane. Wynikają głównie z niższego poziomu inwestycji sektora prywatnego. Liczy się nie tylko wysokość kwot przeznaczanych na działalność B+R – Europa musi zastanowić się nad wpływem i strukturą wydatków na badania oraz poprawić warunki prywatnej działalności badawczo-rozwojowej. Połowa różnicy w stosunku do USA wynika z mniejszej liczby europejskich firm w branży zaawansowanych technologii. (*Strategia...* 2010).

2. Regiony Unii Europejskiej – zróżnicowanie w poziomie rozwoju

Polityka spójności Unii Europejskiej, która dąży do zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju poszczególnych regionów stwarza realne szanse przyspieszenia rozwoju regionom słabo rozwiniętym. Można znaleźć wiele dowodów na to, że wsparcie finansowe Unii Europejskiej dla regionów przynosi pozytywne rezultaty¹. Jednak, jak pokazują analizy statystyczne, zróżnicowanie poziomu rozwoju na szczeblu regionalnym jest jeszcze większe niż na szczeblu krajowym.

Najbogatszym regionem z 270 regionów UE (NUTS 2) jest Londyn Wewnętrzny (*Inner London*), którego produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca w 2008 r. stanowił 343% średniej 27 państw UE. Najbiedniejszym regionem jest region Severozapaden w Bułgarii z 28% średniej UE.

Dane w tab. 2 ilustrują zróżnicowanie poziomu rozwoju regionów przez porównanie PKB na jednego mieszkańca danego regionu do średniej unijnej.

Wśród krajów UE-12 tylko 2 regiony zajmują wysokie pozycje wśród najbogatszych – region Praga – 6. pozycja oraz 14. pozycja – region Bratysława.

W regionach tych żyje ponad 24% populacji UE, przy czym trzy czwarte z nich to ludność zamieszkała w nowych krajach członkowskich, a tylko jedna czwarta w krajach EU-15. W regionach, w których PKB na mieszkańca kształtował się powyżej 125% średniej UE-27 mieszka natomiast mniej ludzi – ponad 20,6% ludności UE – niż w regionach najbiedniejszych. W takich regionach, w których PKB na mieszkańca kształtował się w granicach od 75% do 125% średniej EU-27 mieszka natomiast ok. 55% ludności, czyli większość populacji UE. Około 9,9% populacji EU mieszka w 28 regionach, których PKB na mieszkańca jest mniejsze niż 50% średniej EU-27. Z wyjątkiem jednego regionu we Francji (département d'outre-mer Gujana) wszystkie te regiony znajdują się w nowych krajach członkowskich (*Eurostat* 2010).

¹ Patrz np. *Raport* (2007).

Tabela 2

Zróżnicowanie poziomu rozwoju regionów

2008 r.	PKB % średniej UE	PKB na mieszkańca (PSN) €
Najbogatsze regiony*		
Inner London (Wielka Brytania)	343	85 800
Wielkie Księstwo Luksemburga	279	70 000
Bruksela (Belgia)	216	54 100
Groningen (Holandia)	198	49 700
Hamburg w Niemczech	188	47 100
Praga (Czechy)	172	43 200
Najbiedniejsze regiony**		
Severozapaden (Bułgaria)	28	7 100
Nord-Est (Rumunia)	29	7 200
Severen Tsentralen (Bułgaria),	30	7 500
Yugoiztochen (Bułgaria)	36	9 000
Sud Vest Oltenia (Rumunia)	36	9 100

* Wśród 40 regionów przekraczających poziom 125 proc. średniej 10 znajdowało się w Niemczech, po 4 w Austrii, Wielkiej Brytanii, 5 w Holandii, po 3 w Hiszpanii i we Włoszech, 2 w Belgii i Finlandii, po jednym w Czechach, Danii, Irlandii, Grecji, Francji i Słowacji.

** Wśród 64 regionów poniżej poziomu 75 proc. PKB na mieszkańca: 15 znajdowało się w Polsce, po 7 w Rumunii, Czechach, po 6 w Bułgarii na Węgrzech, po 4 we Włoszech, Portugalii, po 3 we Francji (wszystkie departamenty zamorskie), Grecji, Słowacji, 2 w Wielkiej Brytanii, po 1 w Hiszpanii, Estonii, na Łotwie i Litwie,

Źródło: Eurostat 2008.

Dane statystyczne pokazują, że w niektórych krajach UE nierówności wewnętrzne w poziomie rozwoju są szczególnie duże. Największe z nich występują w **Wielkiej Brytanii, Francji, Słowacji, Belgii, w Niemczech i w Czechach**. Wskaźnik PKB na mieszkańca w regionie najbogatszym był 4,7 razy wyższy niż w regionie najbiedniejszym w Wielkiej Brytanii, 3,3 we Francji, 3,2 w Słowacji, 2,8 w Niemczech i Belgii oraz 2,7 w Czechach (Eurostat 2008). Podobną sytuację można zaobserwować w Chinach i Indiach: w obu tych krajach najbogatsze regiony wykazują PKB siedem razy wyższy od regionów najsłabiej rozwiniętych. W USA różnica jest tylko dwuipółkrotna, a w Japonii dwukrotna (Praca na rzecz regionów 2008).

Regionalna stopa bezrobocia (NUTS 2) pokazuje jeszcze większe zróżnicowanie między regionami niż krajami. W 2008 r. wynosiła ona od 1,9% w regionie Praga (Czechy) do 24,8% w Reunion (Francja). Najwyższą stopę bezrobocia zanotowały również zamorskie terytoria Francji, południowa Hiszpania, dwa autonomiczne miasta Cuta i Melilla, region Berlin i region Bruksela. W każdym z wymienionych regionów stopa bezrobocia kształtowała się powyżej 15%. Niektóre kraje znalazły się w wyjątkowo złej sytuacji m.in. z powodu kryzysu gospodarczego. W Hiszpanii w większości regionów odnotowano duży skok stopy bezrobocia. Na wyspach Kanaryjskich bezrobocie wzrosło o 7 pkt proc. w stosunku do 2007 r. Podobnie wysoki wzrost omawianego wskaźnika zanotowano w Irlandii i Włoszech. (Eurostat 2010).

Analiza powyższego wskaźnika pokazuje, że zróżnicowanie między regionami jest prawie 2-krotnie większe niż między krajami. W przypadku regionów różnica między najniższą i najwyższą stopą bezrobocia wynosi ok. 22,9 pkt proc., dla krajów natomiast – 14,6 pkt proc.

Tabela 3 prezentuje dane dotyczące regionalnych **wydatków na B+R w stosunku do PKB**, w %. 27 z 270 regionów UE w 2007 r. wydawało więcej na B+R niż 3% PKB. Regiony te osiągnęły już wtedy poziom wyznaczony przez Strategię Lizbońską na 2010 r. oraz w *Strategii Europa 2020* na 2020 r. Ponad 40% wszystkich wydatków UE koncentruje się w tych naukochlónnych regionach. 8 z tych regionów znajduje się w Niemczech; Stuttgart (5,85%), Karlsruhe (3,72%), Tübingen (3,80%) i Darmstadt (3,11%). Łącznie udział tych regionów w ogólnych wydatkach UE na B+R wynosi ok. 8%. Pozostałe regiony to: Oberbayern (4,32%), Braunschweig (6,77%), Dresden (4,12%) i Berlin (3,36%).

7 najbardziej naukochlónnych regionów znajduje się również w Wielkiej Brytanii: East Anglia (5,72%), Essex (4,66%), Hampshire i wyspa Wight (3,41%), Berkshire, Buckinghamshire i Oxfordshire (3,3%), Cheshire (4,55%), Lancashire (3,2%), North Eastern Scotland (3,11%) (tab. 3).

Tabela 3

Najbardziej naukochlónne regiony UE w 2007 r.

Kraj/Region	Wydatki na B+R w PKB (%)	Kraj/Region	Wydatki na B+R w PKB (%)
Niemcy:		Kraje skandynawskie:	
Stuttgart	5,85	Dania:	
Karlsruhe	3,72	region stołeczny Kopenhaga	5,09
Tübingen	3,80	Sydsverige	4,91
Darmstadt	3,11	Västsverige	4,47
Oberbayern	4,32	Östra Mellansverige	3,79
Braunschweig	6,77	Szwecja:	
Dresden	4,12	Stokholm	4,19
Berlin	3,36	Finlandia:	
		Etelä-Suomi	3,39
		Länsi-Suomi	3,68
		Pohjois-Suomi	5,38
Wielka Brytania:		Francja:	
East Anglia	5,72	Midi-Pyrénées	4,15
Essex	4,66	Île de France	3,11
Hampshire and the Isle of Wight	3,41	Austria:	
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	3,30	Steiermark	3,77
Cheshire	4,55	Wien	3,62
Lancashire	3,20		
North Eastern Scotland	3,11		

Źródło: Eurostat Regional Yearbook (2010), s. 136.

8 regionów z omawianej grupy jest usytuowanych w krajach skandynawskich: region stołeczny Kopenhaga (5,09%), Sydsverige (4,91%), Västsverige (4,47%), Östra Mellansverige (3,79%), także Sztokholm (4,19%) w Szwecji, Etelä-Suomi (3,9%), Länsi-Suomi (3,68%) oraz Pohjois-Suomi (5,38%) w Finlandii.

Między 2003 a 2007 r. w 9 regionach nastąpił wzrost nakładów na B+R większy niż 0,50 pkt proc.: Praga (0,68) Czechy, Stuttgart (1,17), Drezno (1,01) Detmold (0,2) w Niemczech, La Rioja (0,54), Comunidad Foral de Navarra (0,54) w Hiszpanii, Lizbona (0,72) w Portugalii, Pohjois-Suomi (0,65) w Finlandii i Sydsverige (0,68) w Szwecji (*Eurostat* 2010).

Jednak, jak pokazują dane przedstawione na ryc. 1 (kolorowa wkładka, s. 9), obok dużego zróżnicowania w poziomie omawianego wskaźnika między regionami, w większości regionów Unii wydatki na B+R w stosunku do PKB są na tak niskim poziomie, że istnieje realne zagrożenie co do możliwości osiągnięcia poziomu 3% do 2020 r. Oznaczałoby to znaczne pogorszenie na arenie międzynarodowej pozycji konkurencyjnej krajów i regionów Wspólnoty.

Wnioski

Analiza statystyczna potwierdza istnienie dużych zróżnicowań w poziomie rozwoju krajów UE, a także nierzadko jeszcze większych zróżnicowań między poszczególnymi regionami. Wywołuje to pytanie o skuteczność unijnej polityki spójności. Komisja Europejska systematycznie bada efekty tej polityki publikując kolejne raporty kohezyjne. W 2010 r. został opublikowany i przyjęty 5 Raport kohezyjny – *sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*. Wykazuje on, że za sprawą tej polityki powstały nowe miejsca pracy, wzmocniono kapitał ludzki, rozwinięto infrastrukturę krytyczną i poprawiono stan ochrony środowiska w szczególności w regionach mniej rozwiniętych. Według Komisji nie ulega wątpliwości, że bez polityki spójności dysproporcje byłyby jeszcze większe. Wzrost gospodarczy zwłaszcza w regionach UE-12 prowadzi do znacznego zmniejszenia regionalnych dysproporcji. Chociaż ogólne zmniejszenie się dysproporcji w UE nie zapobiegło pogłębieniu się różnic w wielu państwach członkowskich, to należy stwierdzić, że procesy konwergencji następują zarówno na poziomie krajów, jak i regionów UE. (*Inwestowanie...* 2010).

Finansowanie w ramach polityki spójności Unii Europejskiej jest silnie związane z zasadą solidarności między zamożniejszymi i mniej zamożnymi państwami członkowskimi. Pomoc uboższym regionom Europy w zniwelowaniu różnic oznacza, że bogatsi muszą wpłacać do budżetu UE więcej niż z niego otrzymują, jakkolwiek solidarność jest obustronna. Nowoczesna infrastruktura i produkcja, zrównoważone korzystanie z zasobów oraz lepsze wykształcenie i przygotowanie zawodowe mieszkańców uboższych regionów przynoszą korzyści również mieszkańcom i gospodarce krajów bogatszych. (*Praca na rzecz regionów* 2008). Kraje te rozszerzają swoje możliwości inwestycyjne, otwierają się dla nich nowe rynki zbytu i pojawiają się nowi partnerzy przyczyniający się również do wzrostu dobrobytu w krajach bogatszych.

Literatura

- Eurostat 2008, 2009.*
- Eurostat Regional Yearbook*, 2010, Eurostat, European Commission, s. 52, 74, 77, 138.
- Eurostat Regional Yearbook*, 2011, Eurostat, European Commission, s. 72, 73.
- Gołębicka K., Grewiński M., 2003, *Europejska polityka regionalna*. Dom Wydawniczy Elipsa, wyd. 1, Warszawa, s. 32.
- Grosse T. G., 2009, *Cele i zasady polityki regionalnej państwa*. Ekspertyza dla MRR nt. *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*, Instytut Spraw Publicznych, s. 27.
- Inwestowanie w przyszłość Europy*, piąty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, Komisja Europejska, 2010, s. 11.
- Key Figures on Europe*, Eurostat Pocketbook, 2010, Edition, Eurostat, European Commission, s. 27.
- Key Figures on Europe*, Eurostat Pocketbook, 2011, Edition, Eurostat, European Commission, s. 21, 73, 167.
- Ocena korzyści uzyskiwanych przez państwa UE -15, 201 w wyniku realizacji polityki spójności w Polsce*, raport MRR, aktualizacja, Warszawa, 2010, s. 9, 13.
- Praca na rzecz regionów. Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2007-2013*, 2008, Wyd. Ana-Paula Laissy, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, s. 4, 28.
- Raport o rozwoju i polityce regionalnej*, 2007, MRR, Warszawa.
- Raport EoRPA 1/2008. Wzrost czy równość?*, MRR, Warszawa, 2008, s. 28.
- Science, Technology and Innovation in Europe*, 2011, Eurostat, European Commission, s. 29.
- Strategia Europa 2010. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komisja Europejska, Bruksela, 2010, <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/>, 8, 13.